

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 21. Ljubljana, 1. listopada 1895. XXXV. leto.

Vsebina: Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev.“ — Cepuder: Občni zbor „Narodne Šole.“ — Listek. — Književnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

80.

Se vé kakor povsod, kjer vladajo tako žalostne socijalne razmere, kakor pri nas Slovencih, ponehavati je jela usmiljenost. Da je tudi Slovenec postal nekako bolj trdosrčen, temu krivi so slabi vzgledi, koje je videl v obilni meri pri vseh svojih sosedih. Le pomislimo, da je bil Slovenec in je še tudi vedno zatiran, vedno potiskan v kot; pomislimo le dalje, kako kruto izrabljali so nekoč graščaki po Slovenskem vse sile našega naroda, kako so mu kovali verige; pomislimo le še dalje, kako se ravna še dan danes s Slovenci po mnogih krajih; — in ne smemo se čuditi, da mu je otrpnelo srce, in da se je jel tudi v neusmiljenosti približavati svojim tlačiteljem.

Zato pa ima nalog narodna vzgoja usmiljenost, to pravo pravcato slovansko lastnost gojiti in krepiti, kjer se še nahaja, a na drugi strani mora se kar naravnost vcepljati narodu, kjer je jela ponehavati. Dobro vzgojen Slovenec ima se odlikovati ravno po svoji usmiljenosti, po svojem dobrem srci in po svoji nesebičnosti.

Žalostno je, kar piše „Učiteljski Tovariš“ v svoji 13. letošnji številki o ljubljanskih razmerah po potresu. Čujmo tedaj!

„Draginjske razmere ljubljanske so že po vsem svetu znane in tudi razupite. Take draginje in sebičnosti ni kmalu nikjer po državi, kakor baš pri nas, tako se čuje in tako se toži! Živila, stanovanja, prometna sredstva i. dr., vse zelo drago, dražje nego v velikih mestih, poleg tega pa razmeroma slabo in — nerabno! Pomanjkanje stanovanj in visoke najemščine so ljubljansko mesto že dozdej diskreditirale na zunaj, sedaj pa je najti v našem mestu celo mnogo gospodarjev, ki že zahtevajo vsled katastrofe višjo najemščino od svojih ubogih strank, dočim prežé na drugi strani na državno podporo, katero bi radi iz samega koristolovstva in breznačajne sebičnosti vtaknili v žep, a stroške za popravo naj jim povrnejo stranke v hiši. O tem odiranji prišle so pritožbe sedaj na dan in uradni list postavil se je tem špekulacijam po robu, kar kaže, da bode vlada strogo postopala pri razdelitvi državne podpore v Ljubljani. In to je popolnem na mestu! Mari Ljubljana ni že dovolj razupita po svetu zaradi draginje, sedaj hočejo nekateri krogi še katastrofo izkoriščati proti interesom domačinov. — Povsod izsesavanje! Ali je to častno za deželo in nje glavno mesto?! Dovolj izkoriščajo katastrofo tuji ljudje, odločen boj pa je napovedati ljudem, če delajo to kot domačini! Upamo, da tudi merodajni činitelji preprečijo nakane tacih in jednacij brezvestnih ljudi, kateri bi najrajše vse reklamirali za se: mile darove, državno podporo, draginjske doklade, najemščine, prislužek, z jedno besedo — vsa sredstva za obstanek svojega bližnjega. Gabi se nam, tako delajo — hijene.“

Oj ne, hijene so pravi angelji v primeri s tacimi ljudmi. Sram me je, da sem moral prepisati ta članek. A moral sem ga, da pokažem, kako malo slovenskega duha se nahaja sem ter tje med nami.

81.

Pa poreče kdo: kako bi neki kdo vcepil usmiljenost v srca teh ljubljanskih hijen? Ali bi ne bilo to povsem prazno delo? — Res, ni dosti upa jih poboljšati; poučevati jih, prositi jih, to bi bilo res popolnem zastoj. Le nekaj bi morda vsaj nekoliko koristilo, in to bi bilo, da bi v Ljubljani izhajajoči listi objavljali in sicer po večkrat njih imena. To bi imelo toliko vpliva, da bi jeli ljudje s prstom kazati na nje, in to bi gotovo zaslužili v polni meri. Morda bi si potem premislil marsikdo občevati z njimi ter jim storiti kako uslugo. Saj poštenjakom ni častno se baviti s tacimi pijavkami. Ako bi prišla n. pr. taka pijavka v kako gostilno ter sedla k mizi, kjer že sedé drugi ljudje, naj bi ti takoj ostentativno vstali ter šli k drugi mizi, itd.

Kaj pa vendar prav za prav provzroči, da postane človek neusmiljen? Uboštvo ni nikakor temu vzrok, kajti često je videti, da ravno ubožci so jako usmiljeni do drugih ubožcev. Tudi bogastvo samo po sebi ni vselej zapreka usmiljenosti, kajti tudi bogatini marsikedar,

če tudi ne tolikokrat, kot ubožci, pomorejo komu iz sile. Vedno in vedno pa je le jedini vzrok neusmiljenosti slaba vzgoja. A tudi tu stori največ dober vzgled vzgojiteljev. Ker sem o tem predmetu pisal že jedenkrat obširneje v „Učiteljskem Tovarišu“, naj navedem tu le ob kratkem nekatere točke.

Usmiljenje do otrok je lepo, ali preusmiljeni vendar spet ne smejo biti stariši z njimi. Prizanašati otrokom vedno, to je nespametno: udarce, kojih otrok ni prejel, té bo on dal starišem. Ne mislimo, da učimo otroka usmiljenosti s tem, ako se nam smili tudi takrat, kedar se kaj pregreši. Usmiljenje se mora vse drugače učiti in sicer:

Bodimo sami usmiljeni do ljudi in do živali. To je prvo. Se ve, one že navedene ljubljanske hijene niso zmožne kaj takega storiti, zato bodo pa njih otroci tudi pravi izrodki, da jih bode Bog žalosten, kedar jih bode videl. — Ne puščajmo tudi otroka nikdar gledati, kedar se kolje kaka žival. Nič ne osuroví bolj otroškega srca, nego to. Ako nas ima on priložnost gledati, kako brez vsacega občutka odrežemo živali vrat, koja nam ni storila nikdar nič hudega, ne smemo se čuditi, ako jemlje on ticam jajca iz gnjezd, ter jih morí, če tudi mu niso storile nič zlega. — Odtegujmo otroke od vseh onih, ki se pretepajo. Tepenje je vselej surovo, kedar ni sklenjen z njim kak višji namen. Otroke tepemo zato, da se poboljšajo; ali pretepi pri odraslih imajo pa le ta namen, da zlije drug na drugega svojo jezo, ali da se ta ali oni pokaže, da je močnejši nego drugi i. t. d. — A slednjič ne gonimo nikdar ubožcev z grdimi besedami od hiše; vendar se pa tudi ne bahajmo pri otroku, da smo storili komu kaj dobrega. Otrok naj misli, da moramo tako ravnati, da je to tako rekoč naša dolžnost — kar je tudi resnica. Saj je v istini naša sveta dolžnost, podpirati ubožce; in kdor jih ne podpira, ta ni človek.

82.

Pristopimo k drugi kreposti, ki nas ima dičiti: in to je resnicoljubje. Najvišji smoter vsemu človeškemu izpoznanju je resnica; zato je tudi oni človek, ki govori vedno resnico, za Bogom najpopolnejše bitje. Pač je mnogo ljudi, ki ne znajo ločiti vedno resnice od krivice, a še več jih je, ki tega nočejo. Saj je tudi resnično, da se dan danes v mnogih slučajih boljše izhaja s krivico, nego z resnico. To je pač prežalosten znak sedanjega veka.

Ali resnica oči kolje, — pravi slovenski pregovor. Žalibog, da je tako. Kdo rad sliši resnico, posebno če odkrije njegove napake, njegove pregreške? Ko je odkril grški učenjak Arhimed novo resnice, da izgubi kamen v vodi toliko teže, kolikor tehta voda, koja izpodrine, je daroval bogovom sto bikov. „In od onega časa“ — pravi nemški

humorist Börne — „se stresó vsi biki, kedar se odkrije kaka nova resnica.“

A tudi nikdar se ni kalila tako resnica, kakor se dan danes. Poglejmo n. pr. naše javno menenje. Kdo je dela? Naši časnikarji. A kako grdo ravnajo ti z resnico. Večina ljudstva si ne more pridobiti družega prepričanja o položaji sveta, nego onega, ki se ji pridiguje po časnikih. Žalibog, da pridigujejo po časnikih „resnico“ največ nesramni židje, izpodeni pisarji in drugi jednaki ljudje.

Slovenski pregovor pravi: „Otroci in norci resnico govore.“ A mnogi otroci so že v prvi mladosti tako popačeni, da se lažejo, da se moramo kar čuditi njihovi predrznosti. Pač so ti vselej pokvarjeni od starejih. Nepokvarjen otrok ljubi vselej resnico. Laž tedaj ni prirojena nikomur, kakor morda mislijo oni, kojim je potreba, lagati se.

(Dalje prih.)

Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“

v Novem Mestu, 4. in 5. kimovca 1895.

I. Zborovanje odposlancev.

V sredo, 4. kimovca ob dveh popoldne zbralo se je v veliki dvorani „Narodnega doma“ 60 odposlancev učiteljskih društev po Kranjskem, Primorskem in Štajerskem, katere je I. podpredsednik „Zaveze“ gospod ravnatelj J. Lapajne pozdravil tako-le:

Slavni zbor zastopnikov slovenskih učiteljskih društev!

Lani je na mojem mestu pozdravil cenjene odposlance slavnih slovenskih učiteljskih društev blagi gospod Vojteh Ribnikar, vrli predsednik slavne učiteljske „Zaveze“. Tega vrlega tovariša nam je smrt vse prehitro pobrala. Ž njim je zgubila dolnje-logaška šola svojega vrlega voditelja, šolnika, katerega ne bode mogoče tako hitro nadomestiti. Naša „Zaveza“ pa je ž njim zgubila svojo glavo in rekel bi svoje srce, kajti ranjki naš predsednik je z bistrim duhom in očesom vodil naše prvo društvo in iskreno ljubil vseskupno slovensko učiteljstvo, kateremu je želel dobre organizacije in trajne složnosti. Ranjki je zaslužil, da mu slovensko učiteljstvo, združeno v „Zavezi“, ohrani blag spomin ne samo v svojem srcu, ampak da mu postavi vidni spomenik.

V letošnjem letu sta se od slovenskega učiteljstva za večno preselila še dva druga šolnika: to je bil prezaslužni prvak slovenskega šolstva in učiteljstva, Andrej Praprotnik in njegov zvesti prijatelj Matej Močnik. Prvega smemo imenovati velikana na slovenskem šol-